

ZOLCZER PÉTER

NYELVTANULÁSI KÉSZSÉGFEJLESZTÉS (5. RÉSZ) HALLGATÁS

Cikksorozatomban előző részeiben megnéztük, hogy milyen technikákat alkalmazhatunk az idegen nyelvi nyelvtan, szókincs, beszéd- és olvasáskészség fejlesztésénél, főként akkor, ha mindezt autodidakta módon szeretnénk elérni. Ebben a részben a halláskészséget vesszük át a kezdő szinttől a haladóig.

A hallgatáson alapuló megértés bizonyos szempontból még a nyelvtani készség fejlesztésénél is nehezebben indulhat, főként, ha kezdők vagyunk, az elsajátítandó idegen nyelv az első idegen nyelvünk, és nem vagyunk tudatában néhány alapelvnek. Az első ilyen alapelv, amelyet szinte az összes eddigi készség fejlesztésénél említettünk, az, hogy csak akkor van értelme a hallgatási gyakorlatnak, ha a bemenet, amit hallgatunk, legalább 70-80%-ban érthető (értelmezhető) számunkra. Ez rendkívül fontos, mivel gyakran megfigyelhető, hogy a nyelvtanulók (főleg kezdő szinten) nem tudnak mit kezdeni a hallgatásgyakorlatokkal, mert nemcsak, hogy nem értik azt, amit hallanak, de még csak azt sem tudják biztosan megállapítani, hogy egy adott szó (vagy épp mondat) hol kezdődik és hol végződik.

Vannak olyan nyelvek, amelyeknél az átlagnál is nagyobb szerepe van az érthetőségnek a folyékony beszéd egy fontos jellemzőjének, a „folytonos”, „összekapcsolt” beszédnek (az angolban ezt *connected* vagy *linked speech*-nek nevezzük). Az angol nyelv azon jellemzője miatt, hogy a kiejtésben nem a szótagok egyenlő hossza (pl. mint a magyarban), hanem a szavak egyes részeinek „hangkiemelése” (hangsúlyozása; *stress*) a fontos, a kezdők szá-

mára a beszéd megértése, azon belül is a mondatok egységeinek elkülönítése egymástól, kimondottan nehézkes lehet. Hogy ezt a problémát megelőzzük, fontos, hogy még a hallgatásgyakorlatok előtt, és főként azokkal párhuzamosan, olvassunk – gyakran – sokat. Az intuíciónk ellenkezőleg, mondván, hogy „de hisz miért olvassak, ha a halláskészségemet akarom fejleszteni?” A válasz egyszerű: az olvasással rögzülnek a leggyakoribb szavak és mondatstruktúrák (és határaik), ezért azok sokkal felismerhetőbbekké, ezáltal érthetőbbé is válnak a hallgatás során.

Egy másik fontos tényező, amely sajnos gyakran nem kap elég hangsúlyt a nyelvtanulás kezdeti fázisaiban (sem), a non-verbális kommunikáció (mimika, tekintet, gesztus, testtartás), ami azért nagyon fontos, mert a kommunikáció jelentős része ebben a módban (ezeken a csatornákon keresztül) történik. Egy hallott szöveg megértése óriási mértékben függ attól, hogy a hanghoz társul-e vizuális információ is (látjuk-e az illetőt, aki beszél). Éppen ezért a halláskészség fejlesztését érdemes nagyobb részt hangfelvételek helyett videókon (audiovizuális forrásokon) keresztül végeznünk. Ennek a technikának a „csúcán” az az eset áll, amikor az adott audiovizuális forrást (pl. egy filmet) a hangsáv nyelvvel megegyező felirattal párhuzamosan tudunk követni. Ezzel valójában egyszerre olvasunk és hallgatunk is vizuális kontextus megléte mellett, tehát maximalizáljuk a(z) megérthetőséget. Mondhatnánk, hogy ettől már csak az lenne jobb, ha az adott nyelvet beszélő országban, élőben, valós helyzetekben tennénk ki magunkat az idegen nyelvnek. Tény, hogy a valós,

élő kommunikáció még mindig sokak által preferált nyelvtanulási „módszer”, viszont az audiovizuális forrásokkal elmentésben nincs meg az az óriási előnye, hogy egy adott helyzetet szüneteltethetünk vagy visszatekerhetünk, esetleg teljes egészében visszanézhetünk.

A halláskészség fejlesztésénél fontos az is (főként kezdő szinten), hogy ne akarjunk mindent megérteni – összpontosítsunk a lényegre. Ez leginkább azért fontos, mert a megértési folyamat (legalábbis kezdetben, kezdő szinten) jóval lassabb egy idegen nyelven, mint az anyanyelvünkön, ezért ha az idegen nyelven normál sebességben hallunk valamit, extra erőfeszítésre van szükségünk annak megértéséhez, viszont ezen a téren az erőforrásaink korlátozottak (gyakran nem jut eszünkbe egy szó jelentése, és ha leragadunk ennél, az egész mondat vagy akár mondanivaló kieshet).

Rendkívül fontos az is, hogy türelmesek legyünk. A halláskészség nem lineáris vonal mentén fejlődik, és nagyon erősen összefügg a többi nyelvi készséggel. Ha megkérdezzük valakit, aki már jól és évek óta beszél az idegen nyelvet, amelyet mi is el szeretnénk sajátítani, hogy neki mi volt a titka, nagy valószínűséggel nem fog emlékezni a halláskészségének folyamatos fejlődésére (vagy arra, hogy az mikor és miért következett be), hanem azt fogja válaszolni, hogy „hát egyszer csak elkezdtem érteni, amit hallok”. Ez természetes, és azért van így, mert az alapok megszilárdítása hosszadalmas folyamat, viszont amint kész a jó alap, az arra való építés megy, mint a karikacsapás. Kitartást a hallgatáshoz, én már el is hallgattam...